

A rendőri fellépéssel kapcsolatos panaszok rövid történeti áttekintése

A brief history of complaints about police action

Szilvásy György Péter

Dr. tanársegéd, rendőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
szilvasy.gyorgy.peter@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja, hogy röviden számba vegye, milyen jogorvoslati lehetőségek voltak és vannak a rendőri fellépést érintően az intézkedéssel érintettek részéről. A történeti visszatekintés az első „rendőrségről szóló” törvényig, 1840-ig nyúlik vissza.

Módszertan: A szerző a normatív szabályozás változásait mutatja be, néhány szakirodalmi forrásra történő utalással.

Megállapítások: Míg a 19. századi törvényi szabályok a jogorvoslat szabályait csak töredékesen, szűkszavúan rendezik, a népköztársasági időszakban lényegében eltűnik a jogorvoslati lehetőség. Érdemi szabályozás hazánkban a rendszerváltozás után alakul ki, melynek alapján a „panasz” nevű jogorvoslati kérelem benyújtására nyílt – és nyílik ma is – mód. 2008 és 2020 között működött a panaszeljárások lehetséges résztvevőjeként a Független Rendészeti Panasztestület, 2020 óta e szerv szerepét az alapvető jogok biztosa vette át. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az 1994-ben kialakított „hagyományos”, kétfokú panasz eljárás megszűnt volna, ez a lehetőség ma is igénybe vehető panaszosok részéről.

Érték: A tanulmány röviden áttekinti a történeti szempontból jelentősebb jogorvoslati szabályokat, és kitér bizonyos jogalkotási problémákra is. További kutatási témákat jelenthetnek az összegzésben kifejtett gondolatok, például az

A tanulmány a 2023. november 23-án megrendezett *A rendészeti jogszabályok fejlesztésének perspektívái* című konferencián elhangzott, *A rendészeti panaszjog változásai* című előadás írásos változata. A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2024.01.16. Elfogadás: 2024.04.29.

ombudsmani hatáskör esetleges kiterjesztése a rendőrségen kívül más rendészeti szervekre is.

Kulcsszavak: rendőrségi fellépés, jogorvoslat, panasz, Független Rendészeti Panasztestület

Abstract

Aim: The aim of this study is to briefly take stock of the legal remedies that have been and are available to those affected by police action. The historical background goes back to the first ‘Police Act’ in 1840.

Methodology: The author describes the changes in normative regulation, with reference to some literature sources.

Findings: While the legal rules of the 19th century regulate the rules of legal remedy only in a fragmentary and vague manner, in the period of the People’s Republic the possibility of legal remedy essentially disappears. Between 2008 and 2020, the Independent Police Complaints Board operated as a possible participant in complaints procedures, and since 2020 the role of this body has been taken over by the Commissioner for Fundamental Rights. This does not mean, however, that the ‘traditional’ two-level complaints procedure established in 1994 has ceased to exist, as it is still available to complainants.

Value: The paper briefly reviews the historically most significant remedy rules and also addresses some legislative problems. Further research topics could include the ideas put forward in the summary, such as the possible extension of the Ombudsman’s powers to other law enforcement bodies besides the police.

Keywords: police action, legal remedy, complaint, Independent Police Complaints Board

Bevezetés

Hazánkban a rendszerváltozás – de különösen az 1994. évben elfogadott, ma is hatályos rendőrségi törvény hatálybalépése – óta természetesnek tekintjük, hogy az erőszak-monopóliummal felruházott rendészeti szervek, és különösen a rendőrség tagjai részéről alkalmazott intézkedések (és kényszerítő eszközök) kapcsán az érintetteket jogorvoslati jog illeti meg. Ez áll összhangban – egyebek mellett – az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdésében [és a korábbi Alkotmány 57. § (5) bekezdésében] deklarált jogorvoslati joggal. De vajon mindig így volt ez? Ha nem, mióta létezik ez a jogorvoslati jog? Jelen rövid

tanulmányban – hangsúlyozottan kizárólag a normatív szabályozás áttekintésével – visszatekintek a rendőrség részéről alkalmazott intézkedésekkel (és kényszerítő eszközökkel) összefüggő jogorvoslatok változásaira; a ma hatályos rendőrségi törvényt megelőző időszakból inkább csak néhány érdekesség bemutatásával.

A hatályos rendőrségi törvény előtti időszak

A szakirodalom szerint a rendőr szó első törvényi megjelenése a mezei rendőrségről szóló 1840. évi IX. törvénycikkben található (Parádi, 1996; Sallai, 2019). Egész pontosan ebben a rendőrség szó olvasható, a rendőr szó nem. A mezei rendőr valójában csőszként jelenik meg a törvény szövegében – annál is inkább, mert ez az intézmény alapvetően nem a mai rendőrség, hanem a mezei őrszolgálat (mezőőrök) előképének tekinthető (lásd részletesen az 1997. évi CLIX. törvény szabályait).

Természetes, hogy a monarchikus idők és a történeti alkotmány korszakában a jogorvoslás kérdése össze sem hasonlítható a későbbi, kartális alkotmánnyal és (ma már) a jogállamisággal jellemzett történelmi időszak követelményeivel. Érdekességgépp azonban említést érdemel, hogy már ez a törvény ismert bizonyos – mai kifejezéssel – jogorvoslati jellegű jogintézményeket. Ilyennek tekinthető például, hogy a 34. § lehetővé tette, hogy ha valaki vitatta az általa okozott kár megállapított mértékét, azt még egyszer felbecsülthette, vagy a 26. § szerint a „kártevő” a rá kirótt „zálog” összegét bíróság előtt, úgynevezett szóbeli perben vitathatta.

A már korábban megalakult fővárosi rendőrség szervezetét, feladat- és hatáskörét elsőként részletesen az 1881. évi XXI. törvénycikk rendezte (Parádi, 1996; Sallai, 2019). Ez a rendőrség már valóban a mai rendőrség előképének tekinthető. A korábban megfogalmazott megállapítás természetesen a monarchia időszakára is irányadó, jóllehet ebben a törvényben már egészen konkrét jogorvoslati jogok jelennek meg. Ide tartozik, hogy a törvény 8. §-a a rendőrség által kibocsátott általános természetű (normatív jellegű, tulajdonképpen jogszabályt pótló) intézkedések („falragaszok által” történő) közzétételét rendelte el, és az ezekben foglalt rendelkezések ellen (főlterjesztés vagy felfolyamodás útján) a belügyminiszterhez lehetett fordulni (Ernyes, 2015). Kifejezetten egyedi intézkedések által okozott sérelmek esetén pedig az érintett ugyancsak a belügyminiszterhez folyamodhatott a törvény 43. §-a alapján.¹

1 Jelen tanulmány kifejezetten a rendőrséget helyezi középpontba, így a korszak más, rendészeti célú szervezeteinek (például csendőrség, képviselőházi őrség, koronaőrség stb.) vizsgálata nem képezi tárgyát.

A fenti szabályozás meglepően sokáig maradt hatályban, azt még néhány évig az 1949. évben kihirdetett új kartális Alkotmány időszakában is alkalmazni kellett. Ez az alkotmány – természetesen – hallgatott arról, hogy a jogorvoslat joga alkotmányos (alap)jog lenne, összhangban az államszervezet radikális átalakításával, a bíróságok részéről a végrehajtó hatalom feletti kontroll és általában véve is a jogorvoslati lehetőségek visszaszorításával. Ennek megfelelően a rendőrség szabályozásáról szóló jogszabályokban (1955-ös és 1974-es törvényerejű és miniszertanácsi rendeletekben) a rendőri fellépésekkel kapcsolatos semmiféle jogorvoslati lehetőséggel összefüggő rendelkezést nem találtam.² Az úgynevezett hivatásos szolgálati viszony első, 1971-es törvényi (pontosabban az akkori jellemző megoldás szerint törvényerejű rendeleti) szintű szabályozásának 34. §-ában ugyan megjelent egyfajta jogorvoslati jog (panasz formájában), de ez kizárólag a hivatásos állomány tagját illette meg, és munkajogi jellegű eljárást jelentett. Külön, 1963-ban elfogadott jogszabály szólt a rendőrök fegyverhasználati jogáról, de ennek 10. §-a is csak annyit mondott ki, hogy a jogtalan fegyverhasználat – vagy a kötelező fegyverhasználat elmulasztása – büntetőjogi vagy fegyelmi felelősséget von maga után (Buzás, 2006).

Az 1994-es rendőrségi törvény szabályozása

A rendszerváltozást követően ismét „visszaállt” a végrehajtó hatalomnak az igazságszolgáltatás általi széles körű ellenőrzése, és – részben ehhez kapcsolódóan – a jogorvoslati jog (alkotmányos alappal bíró) jelentősége is egy jogállamban elvárható szintre került. A rendőri fellépés kapcsán ez utóbbi az 1994-ben elfogadott új rendőrségi törvényben nyert szabályozást.

Az új törvény IX. Fejezete a *Jogorvoslat* címet viselte, és itt kaptak helyt a panasznak nevezett jogorvoslati kérelemre vonatkozó rendelkezések. A törvény kihirdetett szövegében a – ma is létező – kétfokú panasz eljárás alapjai jelentek meg, azaz első fokon az intézkedést fogantató rendőri szerv vezetőjéhez, másodfokon (fellebbezéssel) a felettes szerv vezetőjéhez lehetett fordulni (93. §). Ezt meghaladó eljárási szabályok – és különösen a jogorvoslati eljárás jogági jellegére utaló előírások – azonban a törvényben ekkor még nem jelentek meg. (A törvény 92. §-a a büntető-, a szabálysértési és az – akkori kifejezéssel – állam-

2 Tudományos konferenciákon elhangzott, nyugállományú, korábban vezetői beosztást betöltő rendőrtábornokok szíves szóbeli közlése alapján utalhatok arra, hogy részben a parancsnokoknak biztosított (például fegyelmi) jogkörök, részben bizonyos, az állampárt és az állami szervek kapcsolatából fakadó „belső” eljárások álltak rendelkezésre akkor, ha az érintettek panaszt, kifogást jeleztek a rendőri fellépések kapcsán. Ezekon kívül az „általános panaszjog” törvényi szabályozásai (például 1954. évi I. törvény, 1977. évi I. törvény) jöhettek még figyelembe, de ezek elintézése kapcsán – természetesen – a bírósági kontroll ugyancsak nem volt biztosítva.

igazgatási eljárások során előforduló rendőri fellépéssel szembeni panaszt igyekezett rendezni, azonban ezek a szabályok a gyakorlatban nem bizonyultak egyértelműnek, így módosításukra néhány évvel később sor került.)

A törvény 1994. október 1-jén lépett hatályba, és ezzel megindulhattak a fenti szabályozás szerinti panaszeljárások is. Törvényi rendelkezés hiányában azonban hamar széttartó gyakorlat alakult ki a bíróságokon abban a kérdésben: vajon a fenti szabályok szerint másodfokú (jogerős), panaszügyben hozott határozatok esetében van-e helye bírósági felülvizsgálatnak? Egyes bíróságok ugyanis az ilyen döntéseket közigazgatási határozatoknak tekintették, mások viszont nem, így az előterjesztett kereseteket érdemben nem is vizsgálták. Az eltérő bírói gyakorlatot a Legfelsőbb Bíróság terelte mederbe, amikor 1999-ben jogegységi határozatban kimondta, hogy az intézkedő (kényszerítő eszközt alkalmazó) rendőr és az érintett polgár közt közigazgatási jogviszony jön létre, így a panaszügyben hozott döntés bíróság előtti felülvizsgálata közigazgatási perben lehetséges ([URL1](#); elemzését lásd például Kovács, 2009; Finszter, 2018).

A jogegységi határozatból eredő konzekvenciákat az Országgyűlés 2001-ben vonta le, amikor – egyébként a személy- és tárgykörözésről szóló törvényben – módosította a rendőrségi törvényt, és újraszabályozta annak IX. Fejezetét. Ebben most már a panaszeljárás (például a benyújtási és elbírálási határidők) részletes szabályozása is megjelent, ideértve a bírósági felülvizsgálat lehetőségét; a törvény ekkor rögzítette, hogy „*a felettes szerv határozata közigazgatási határozat*”. Ez a megoldás innentől fogva – tartalmi szempontból – 2008-ig érintetlen maradt.

A rendőrségi törvény 2006 utáni releváns változásai

A 2006. őszi események egyik jogalkotási következménye a rendőrségi törvény módosításáról elfogadott 2007. évi XC. törvény volt, mely egy új – alapvetően brit mintát követő –, a törvényhozó hatalom által a végrehajtó hatalom ellenőrzése céljából kialakított szervet, a Független Rendészeti Panasztestületet (továbbiakban: Testület) hozta létre.³ A Testület szerepét a jogalkotó abban ragadta meg, hogy a panaszeljárásokba „beékelődve” egy – nem kötelező erejű – állásfoglalással befolyásolhassa a rendőrség működését, az alapjogok védelmének jelentőségét fokozottan érvényre juttathassa, a rendőrség működését mintegy „kívülről”, a civil kontroll jelszavával, aktívan befolyásolhassa (e vonatkozásban leginkább az ombudsmani jogvédelemhez volt hasonlítható, olykor a közélet és a szakirodalom nevezte is a Testületet kollektív ombudsmannak).

3 Természetesen a törvénymódosítás más, igen jelentős kérdéseket is rendezett, különös tekintettel a határőrség és a rendőrség integrációjára.

A politikai szándék jól megragadhatóan az volt, hogy a rendőri fellépést ne csak más rendőrök, különösen az érintett főnöke vizsgálhassa felül. Ez a megközelítés figyelmen kívül hagyta azt, hogy – legkésőbb 1999-től – a panaszügyben hozott jogerős határozatok független bíróság előtt felülvizsgálhatóak voltak (szerencsére ez 2007 után sem változott, és ez a Testület jelentőségét mindvégig befolyásolta). Ez a szemlélet tükröződött a módosító törvény indokolásában is, mely – érdekes módon – sem a panaszeljáráásban adott fellebbezés, sem a bírósági felülvizsgálat lehetőségéről nem szólt:

„A reform másik eleme új jogintézményként vezeti be panasznak a Független Rendészeti Panasztestület közreműködésével történő elbírálását. Tekintettel arra, hogy a hagyományos rendőrségi panaszeljáráásban az intézkedést elrendelő vezető dönt az intézkedés jogszerűségéről, szükség van olyan eljárás létrehozására, ami több függetlenségi garanciával biztosítja a hatékony jogorvoslatot. Ezt a törvény egyrészt a független szervezet vizsgálata és ajánlása, másrészt a döntésnek az országos rendőrfőkapitányhoz való telepítése útján biztosítja.”⁴

A Testület nem lett kötelező szereplője a panaszeljáráásoknak: az új szabályok szerint a panaszos dönthetett afelől, hogy az új, azaz a Testület részvételével folyó panaszeljárást, vagy a hagyományos, kétfokú panaszeljárást választja. Gondolhatnánk, hogy ha a hagyományos panaszeljáráások kapcsán az objektivitást érintő kérdőjelek merültek fel, ezek helyére lépett volna a Testület részvételével folyó eljárás, de mint látható, nem ez történt (az öttagú Testület és nem túl nagyszámú apparátusa egyébként az országban benyújtott összes panasz elbírálását nyilvánvalóan nem tudta volna elvégezni). Az új panaszeljárást ráadásul egyfokú volt, mivel a benyújtott panaszt – a Testület állásfoglalására figyelemmel – első fokon az országos rendőrfőkapitány bírálta el. Nem állt be változás a tekintetben sem, hogy bármelyik panaszeljárást zajlott is le, a jogerős határozat bíróság előtt támadható volt.

Az erős politikai töltetű törvénymódosítás viszonylag szűkszavú volt. A Testület eljárásával kapcsolatos szabályok megalkotása minimalistának volt tekinthető, lényegében rábízta a szervre, hogy alakítsa ki saját eljárása részletszabályait. A testületi tagság feltételrendszerével is több probléma akadt. Egyrésztől vélhetőleg a megfogalmazott szigorú kizárási szabályok⁵ miatt az eredetileg 2008. január 1-jei határidő helyett csak február végén sikerült megválasztani

4 Részletes indokolás a 2007. évi XC. törvény 15–16. §-ához.

5 Vélhetőleg a lehető legteljesebb civil kontroll érvényre juttatása érdekében az, aki rendvédelmi szervvel vagy a Magyar Honvédséggel foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban (tehát nem csak hivatásos szolgálati jogviszonyban) állt a megválasztás időpontjában vagy az azt megelőző hat évben, illetve aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, nem volt a Testület tagjává választható. Így mindazok, akiknek a közelmúltban bármiféle gyakorlati-szakmai tapasztalatuk lehetett az elbírálandó cselekmények kapcsán, kívül rekedtek a megválasztható személyek körén (igaz, a testületi tagok tanácsadói közt már megjelenhettek).

a tagokat;⁶ másrészt hamarosan kiderült, hogy például az úgynevezett összeférhetlenségi szabályok megfogalmazása sem volt szerencsés.⁷ A felmerült problémákat a jogalkotó a későbbi években részlegesen orvosolta (például 2012-ben a megválasztási feltételek, 2013-ban néhány eljárási rendelkezés módosítása lépett hatályba).

A Testület működése idején szoros együttműködés jött létre a rendőrséggel (a hatásköre kiterjedt az időközben három-, majd négyosztatúvá vált teljes rendőrségre). Ugyanakkor igaz az a megállapítás is, hogy a Testület állásfoglalásaival az elbíráló (jellemzően az országos rendőrfőkapitány) csak az esetek kisebb részében értett egyet maradéktalanul. A Testület többször jelezte (a politika felé és a szakirodalomban is), hogy indokoltnak tartaná hatásköre bővítését (például a panaszok végleges elbírálásának irányába), vagy azt, hogy a panaszok vizsgálatának lehetősége a rendőrségen kívül más rendészeti szervek tevékenységére is kiterjedjen (hiszen – értelemszerűen – ezek a szervek is alkalmaznak intézkedéseket, kényszerítő eszközöket; lásd ezzel egyezően: Balla, 2017). Hatáskörbővítésre ugyanakkor a jogalkotó egyszer sem látott indokot.

A hatályos szabályozás

2019-ben az Országgyűlés törvényt alkotott a kormányzati igazgatási törvény, valamint – címe szerint – más törvények ezzel kapcsolatos módosításáról. E törvényben olvashatta az érdeklődő azt is, hogy a rendőrségi törvénynek a Testülettel kapcsolatos szabályai hatályukat veszítik, illetve, hogy a Testület feladat- és hatásköre az alapvető jogok biztosához kerül át. E szabályok 2020 februárjában léptek hatályba, összhangban azzal, hogy a Testület legutóbb megválasztott tagjainak eddig tartott a megbízatása. Hogy mi indokolta a több mint tíz évig működő Testület megszüntetését, arra a módosítás indokolása adott választ:

„A Rendőrségről szóló törvény módosítása meghatározza azokat a rendőri intézkedéseket, amelyekkel szemben panasz nyújtható be az alapvető jogok

6 10/2008. (II. 28.) OGY határozat a Független Rendészeti Panasztestület tagjainak megválasztásáról. A Testület tagjainak a szigorú feltételrendszerrel összefüggő bemutatása e tanulmánynak nem tárgya, mindazonáltal érdekes lehet összevetni a megválasztott tagok életrajzát és a törvényi feltételeket (különösen azt, mely szerint a tagság feltétele volt, hogy a jelölt az alapvető jogok védelme területén kiemelkedő tapasztalatokkal rendelkezzen).

7 Az új törvényi szabályok kimondták, hogy összeférhetlenségi okból szűnik meg a megbízatása annak a tagnak, aki a jelölését követően bekövetkezett körülmény folytán nem felel meg a megválasztáshoz szükséges feltételeknek. Ha a Testület tagjának tevékenysége során összeférhetlenségi ok merült fel, azt meg kellett szüntetnie. Azonban, mint láthattuk, az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése is – a fenti szabályok miatt – összeférhetlenségi okká változott. Amikor a Testület első elnöke elérte ezt a korhatárt, az összeférhetlenségi ok – nyilvánvalóan lehetetlen – megszüntetése helyett lemondott megbízatásáról (Berkes, 2010).

biztosához; egyúttal elvégzi a Független Rendészeti Panasztestület jogállása és eljárása szabályozásának a rendőrségi törvényből való deregulációját.”⁸

A „biztonság kedvéért” a Testület megszűnését követően honlapja – rajta a több ezer letölthető és anonimizált állásfoglalással is – elérhetetlenné vált (az állásfoglalások később az ombudsmani honlapon váltak kereshetővé) (URL2).

Ugyanakkor szerencsés módon az alapvető jogok biztosáról szóló törvényben a panaszeljárásokkal összefüggő új hatáskörrel kapcsolatos eljárási szabályokat a jogalkotó sokkal körültekintőbben és részletesebben rendezte, mint korábban a rendőrségi törvényben (a törvény III/B. Fejezete). Megfelelő szabályozást kapott – egyebek közt – a panaszos meghallgatására, a panasz érdemi vizsgálat nélküli elutasítására, a panaszt elbíráló rendőri szerv számára irányadó ügyintézési határidő kezdetére, a közigazgatási perben lehetséges beavatkozási szerepre vonatkozó kérdéskör. A panasz benyújtására nyitva álló korábbi, viszonylag rövidnek mondható határidő egy évre emelkedett.

Az ombudsmani hivatalon belül külön szervezeti egység feladat- és hatáskörébe tartozik a panaszügyekkel összefüggő eljárási cselekmények lefolytatása (Rendészeti Igazgatóság, majd Főigazgatóság). A kontinuitást az is biztosíthatja, hogy a Testület korábbi elnöke a jelenlegi alapvető jogok biztosja, míg a Testület egyik korábbi tagja a jelenlegi rendészeti főigazgató.

Ugyanakkor abban nem történt változás, hogy a biztos által adott jelentés szerepe a Testület állásfoglalásaiéhoz hasonló: nincs tehát kötőereje, csak annyiban, hogy a panaszt elbíráló rendőri szervnek (vezetőnek) indokolási kötelezettsége van akkor, ha határozatában a jelentéstől eltér. Nincs tehát olyan szabály (és vélhetőleg törekvés) sem, amely a panaszok végleges elbírálásának lehetőségét a rendőrségen kívüli szervhez telepítené (talán azért sem, mert a bírósági felülvizsgálat, közigazgatási per indításának lehetősége természetesen a jogerős, illetve az általános közigazgatási rendtartás szóhasználatának megfelelően végleges határozatokkal szemben fennmaradt).

Zárógondolatok

Egy jogállamban ma már nem képezheti vita tárgyát az, hogy a végrehajtó hatalom döntései, cselekményei jogorvoslat, végső soron bírósági kontroll tárgyát képezzék (különösen a kontinentális típusú jogrendszerek esetén). Igaz ez különösen a legitim fizikai erőszak megvalósítására feljogosított, a polgárok alapvető jogainak korlátozására – akár végső soron, életének jogszerű elvételére – felhatalmazott rendőri szervek tagjainak fellépésére.

8 Részletes indokolás a 2019. évi CIX. törvény 84–85. §-ához.

Hogy a jogorvoslat, a kontroll szervei milyen formában és hatáskörrel vegyenek részt esetleges jogorvoslati eljárásokban: ez vita tárgyát képezheti. Elegendő-e a bírósági kontroll? Indokolt-e bevonni az ügyészséget? A törvényhozó hatalomhoz köthető – esetleg teljesen civil, társadalmi – szervezeteknek adjunk-e (akár jelentős) hatásköröket? E körben nincs egységes európai modell, sokféle megoldás szóba jöhet.

Hogy hazánkban végül mi vezetett a Testület megszüntetéséhez, megítélésem szerint erre a jogalkotótól adekvát választ nem kaptunk. Nem vitatható, hogy az alapvető jogok védelmére szakosodott, professzionális szervként az ombudsman kiválasztása is megfelelő lehet a jogorvoslati körben (lásd az elmúlt időszakban hasonlóan az egyenlő bánásmóddal összefüggő eljárások sajátos, ráadásul hatósági jellegű hatáskörét is). Kérdés persze, hogy vajon 2007-ben nem lett volna-e választható ez a megoldás.

Várható-e a panaszeljárások kapcsán más, az alapvető jogok széles körű korlátozását ugyancsak megvalósító szervek esetében az ombudsmani panaszeljárás kiterjesztése? Jelenleg, tudomásom szerint, ilyen törekvés nincsen, jóllehet az ombudsman vizsgálati hatásköre egyébként kiterjed valamennyi rendvédelmi szervre és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalra,⁹ de a rendőrségen kívüli szervekhez tartozó személyek fellépése esetén egyelőre megmaradt a hagyományos, belső panaszeljárás, majd a bírói kontroll lehetőségé.

Különösen érdekes a helyzet az Országgyűlési Őrség tekintetében. Az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagjainak intézkedési, kényszerítő eszköz alkalmazására vonatkozó lehetőségei nagyban hasonlítanak a rendőrökéihez (ideértve a lőfegyverhasználat lehetőségét is). A jelenlegi jogi szabályok alapján azonban, úgy tűnik, az Országgyűlési Őrség működésének vizsgálatára az ombudsmannak nincs lehetősége.¹⁰

Összességében kijelenthető: bármilyen kontrollmegoldást válasszon is a jogalkotó, a közhatalommal rendelkező szervek kényszer- (erőszak)alkalmazásának ellenőrzése mindenkor az egyik legfontosabb követelmény. Ezt kívánja meg nemcsak a jogállamiság általában vett alapelve, hanem különösen a hétköznapiak során az intézkedésekkel, kényszerítő eszközök alkalmazásával érintett polgárok alapvető jogainak tiszteletben tartásával és védelmével összefüggő követelmény is. Egy megfelelő hatáskörrel felruházott kontrollszerv tevékenysége

9 A Nemzeti Adó- és Vámhivatal esetében egyébként a pénzügyőrök által alkalmazható intézkedések és kényszerítő eszközök kapcsán igen összetett az igénybe vehető panasz és az elbírálás eljárási szabályozása. Lásd részletesen Erdős, 2022; a korábbi szabályok kapcsán [Merki, 2017](#).

10 Az alapvető jogok biztosáról szóló törvény 18. § (3) bekezdés a) pontja szerint a biztos az Országgyűlés működését nem vizsgálhatja (ide nem értve a normakontrollal kapcsolatos hatásköröket). Ez alól egyetlen kivétel az esetleges szabadságkorlátozás lehet, a törvény 39/B. § (1) bekezdésének megfelelően.

nem csak az alapjogvédelem erősítését szolgálja, de hozzájárulhat a rendészeti természetű szolgálati feladatok ellátása színvonalának növeléséhez, ezen keresztül a rendészeti működés elismertségének, a rendészeti szervek iránti bizalomnak az erősítéséhez is (Tihanyi, 2020).

Felhasznált irodalom

- Balla Z. (2017). A rendészet és annak sajátos intézménye: a rendészeti panaszjog. In Takács P. (szerk.), *Unitas multiplex. Ünnepi tanulmányok Szigeti Péter 65. születésnapjára* (pp. 46–51). Gondolat Kiadó – SZE DFK.
- Berkes L. (2010). Die Unabhängige Polizeibeschwerdekommission in Ungarn. *Studere Rechtszeitschrift*, (3), 47–51.
- Buzás G. (2006). A rendőri intézkedések szabályozásának rövid története. *Rendészeti Szemle*, 54(9), 34–65.
- Ernyes M. (2015). A rendvédelem jogi szabályozása a dualizmusban. In Boda J. & Parádi J. (Szerk.), *Tanulmányok a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelem-történetéből* (pp. 89–126). SZBMRRT.
- Erdős Á. (2022). *A pénzügyi rendészet intézkedési joga*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Finszter G. (2018). *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó.
- Kovács A. Gy. (2009). Vannak-e a bepanaszolt rendőrnek alkotmányos jogai? *Rendészeti Szemle*, 57(9), 3–24.
- Merkl Z. (2017). A panasz jogintézménye, a különböző eljárási szabályok alkalmazása. *Belügyi Szemle*, 65(1), 83–96. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.1.6>
- Parádi J. (Szerk.) (1996). *A magyar rendvédelem története*. Osiris Kiadó.
- Sallai J. (2019). *A magyar rendészet története*. Rendőrség Tudományos Tanácsa.
- Tihanyi M. (2020). Rendőri intézkedésekkel szembeni jogorvoslat, valamint a panasz és közérdekű bejelentés. In Ruzsonyi P. (Szerk.), *Közbiztonság* (pp. 483–501). Ludovika Egyetemi Kiadó.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: 1/1999. számú KJE határozat. <https://kuria-birosag.hu/hu/joghat/11999-szamu-kje-hatarozat>

URL2: A Független Rendészeti Panasztestület korábbi állásfoglalásai, beszámolóí. https://www.ajbh.hu/keres%C3%A9s?p_p_lifecycle=0&p_p_mode=view&_1_WAR_ajbhdocumentlibrarydisplayportlet_fileOrderByType=asc&_1_WAR_ajbhdocumentlibrarydisplayportlet_currentFolderId=3906358&_1_WAR_ajbhdocumentlibrarydisplayportlet_fileOrderByCol=NAME&_1_WAR_ajbhdocumentlibrarydisplayportlet_deltafileCur=20&_1_WAR_ajbhdocumentlibrarydisplayportlet_resetCur=false&_1_WAR_ajbhdocumentlibrarydisplayportlet_fileCur=6&q=panasztest%C3%BClet

Alkalmazott jogszabályok

- 39/1974. (XI. 1.) MT rendelet a rendőrségről (nem hatályos)
1840. évi IX. törvénycikk a mezei rendőrségről (nem hatályos)
1881. évi XXI. törvénycikk a Budapest-fővárosi rendőrségről (nem hatályos)
1949. évi XX. törvény, a Magyar (Nép)Köztársaság Alkotmánya (nem hatályos)
1954. évi I. törvény a lakosság bejelentéseinek intézéséről (nem hatályos)
1955. évi 22. törvényerejű rendelet a rendőrségről (nem hatályos)
1963. évi 22. törvényerejű rendelet a rendőrség fegyverhasználati jogáról (nem hatályos)
1971. évi 10. törvényerejű rendelet a fegyveres erők és fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról (nem hatályos)
1974. évi 17. törvényerejű rendelet az állam- és közbiztonságról (nem hatályos)
1977. évi I. törvény a közérdekű bejelentésekről, javaslatokról és panaszokról (nem hatályos)
1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról
2001. évi XVIII. törvény a személy- és tárgyközözésről (nem hatályos)
2007. évi XC. törvény a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosításáról (nem hatályos)
2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról
2019. évi CIX. törvény a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény, valamint egyes törvényeknek a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvénnyel kapcsolatos módosításáról (nem hatályos)
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Szilvásy Gy. P. (2024). A rendőri fellépéssel kapcsolatos panaszok rövid történeti áttekintése. *Belügyi Szemle*, 72(6), 1057–1068. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i6.pp1057-1068>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Szilvásy György Péter, aki a szilvasy.gyorgy.peter@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.